

prima instanță: O. Parfeni
instanța de apel: M. Guzun, A. Nogai, Vl. Brașoveanu

dosarul nr.2ra-1354/16

DECIZIE

20 iulie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tatiana Vieru
Valentina Clevadi
Oleg Sternioală
Nicolae Craiu
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursurile declarate de către Smirnov Oleg și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Smirnov Oleg împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2016 prin care au fost respinse apelurile declarate de către Smirnov Oleg, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova și menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 20 noiembrie 2015, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă :

La 30 septembrie 2015, Smirnov Oleg a depus cererea de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că prin ordonanța organului de urmărire penală al SUP a IP Rîșcani al DP mun. Chișinău din 14 august 2013, a fost recunoscut în calitate de bănuț în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal.

Iar prin ordonanța procurorului în Procuratura sectorului Rîșcani din 24 octombrie 2013, a fost pus sub învinuire, fiindu-i încredințată comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal.

Susține că ulterior, prin sentința Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 23 iulie 2014, a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitate comercială pe un termen de 5

ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis. Măsura de reprimare aplicată - obligarea de a se prezenta în instanța de judecată s-a modificat în arest cu luarea sub strajă din sala de ședințe. Termenul ispășirii pedepsei a început de la data de 23 iulie 2014.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2014, a fost admis apelul avocatului Ilie Gâlca în interesele sale, casată sentința Judecătoriai Râșcani mun. Chișinău din 23 iulie 2014 și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului prevăzut pentru prima instanță, prin care dînsul, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal, a fost achitat din motiv că fapta încriminată nu întrunește elementele infracțiunii, fiind eliberat de sub arest, imediat din sala de judecată.

Reclamantul menționează că decizia Curții de Apel Chișinău a fost menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 03 iunie 2015, fiind constatăată inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Djulieta Devder, ca fiind vădit neîntemeiat. Decizia fiind pronunțată integral la 16 iulie 2016.

Mai indică reclamantul că, punerea lui sub învinuire în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal și condamnarea ulterioară sunt rezultatul acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată.

Afirmă că urmărirea penală a fost efectuată contrar prevederilor art. 254 alin. (1) Cod de procedură penală, care prevede că organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, compeltă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

Susține că în cazul său, urmărirea penală a fost efectuată doar în sensul acuzării lui, ceea ce atestă că urmărirea penală în privința sa a fost efectuată unilateral și cu grave abateri de la cerințele codului de procedură penală, iar procurorul care a condus urmărirea penală nu și-a îndeplinit atribuțiile de serviciu prevăzute de art. 290-291 Cod de procedură penală, privind verificarea materialelor cauzei penale.

Relatează că pe perioada condamnării, prin sentința Judecătoriai Râșcani, mun. Chișinău din 23 iulie 2014, mereu s-a aflat în stare de stres continuu, care i-a afectat viața pe plan familial, deoarece la 27 septembrie 2014, s-a născut fiul său, și nu a putut fi prezent la un eveniment atât de important în viața lui. Cu atât mai mult că la data condamnării soția sa se afla în luna a 7-ea de sarcină, perioadă foarte importantă și de altfel complicată, fiind în imposibilitate de a-i fi alături, de a-i acorda sprijinul și ajutorul necesar, din cauza faptului aflării sale în detenție, ca urmare a condamnării ilegale.

Concomitent invocă că i-au fost lezate dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6§1 CEDO, care prevede că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod imparțial, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa; dreptul la libertate și la siguranță garantat de art.5§1 CEDO, care prevede că orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale: dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci cînd există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau cînd există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia.

Suplimentar la cele menționate invocă că suferințele morale i-au fost cauzate și de condițiile în care a fost deținut în Penitenciarul nr. 13, or statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inevitabil inerent detenției și, având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate.

Cît privește mărimea compensației care poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate invocă observațiile Curții Europene a Drepturilor Omului care consideră că constatarea violării reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă suficientă ca excepție (cauza Burdov nr.2 c. Rusiei, 2009) și doar în cazul abaterilor cu represiuni minore asupra reclamantului (cauza Hirst nr.2 c. Regatului Unit, 2005), sau cînd recunoașterea violării aduce prin sine beneficii reclamantului (cauza Amihalachioaie c. Moldovei, 2004). Această abordare însă, nu este aplicabilă în cazul violării art. 2 sau 2 CEDO, sau pentru violările serioase ale art. 5, 6, 8-11 CEDO.

Insistă că din cauza acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată ilegal a fost învinuit în săvârșirea unei crime care prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen suficient de mare, de o crimă deosebit de gravă, condamnat ilegal la 10 ani de detenție în penitenciar de tip închis, iar în detenție ilegală și condiții inumane aflându-se 141 zile.

Remarcă precum că cele menționate i-au cauzat fără îndoială o presiune psihologică continuă asupra sa, fapt care îl îndreptățește să solicite repararea prejudiciului moral în mărime de 500 000 lei, care i-a fost cauzat ca urmare a acțiunilor ilegale ale organelor de resort și care a fost determinată în mod echitabil, neexagerat și în conformitate cu practica judiciară actualizată.

Solicită încasarea din bugetul de stat în beneficiul său a sumei de 500 000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Prin hotărîrea Judecătoreiei Buiucani mun. Chișinău din 20 noiembrie 2015, acțiunea a fost admisă parțial și încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Smirnov Oleg suma de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 26 februarie 2016 au fost respinse apelurile declarate de Smirnov Oleg, Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și menținută hotărîrea primei instanțe.

La 13 aprilie 2016, Smirnov Oleg a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea acestuia, casarea hotărîrii primei instanțe în partea stabilirii prejudiciului moral în cuantum de 20 000 lei și a deciziei instanței de apel în partea respingerii apelului său cu pronunțarea unei noi hotărîri cu privire la admiterea integrală a pretențiilor din acțiune și încasarea din bugetul de stat în beneficiul său a sumei de 500 000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe în partea stabilirii cuantumului prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale

instanțelor judecătorești, considerînd soluția instanțelor judecătorești adoptată în acest sens nemotivată, instanțele ierarhic inferioare neexpunîndu-se asupra argumentelor importante invocate întru susținerea pretenției de încasarea a sumei de 500 000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral cauzat.

Totodată, invocă că aceasta reprezintă și o soluție contrară atît prevederilor actelor normative cît și drepturilor reglementate și garantate de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

Or, la stabilirea despăgubirii instanța trebuie să țină cont de criteriile pentru determinarea mărimii compensației pentru repararea prejudiciului moral prevăzute de art. 11 alin.(1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, de principiile relevante elaborate în cadrul jurisprudenței naționale și ale Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la articolul 41 (*satisfacția echitabilă*).

Susține că din motivarea hotărârii și deciziei rezultă că, pe de o parte, instanța cunoaște care sunt criteriile de determinare a mărimii prejudiciului moral pentru victimele acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, însă pe de altă parte, aplicarea practică a acestora a fost făcută în contradicție cu materialele cauzei, practica națională și cea a CtEDO relevantă, iar în consecință o astfel de interpretare a dus la stabilirea unei compensații insuficiente, ceea ce nu contribuie la atingerea scopului Legii, cel de reparare a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Astfel, reiterează că CtEDO în jurisprudența sa a reiterat că o decizie pronunțată în favoarea reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l priva de statutul de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în substanță, și ulterior au reparat violarea Convenției (*cauza Ganea v. Moldova, cererea nr.247A/06, din 17.05.2011, §18*).

La fel, CtEDO a precizat că atunci când, reclamantului i-au fost acordate despăgubiri, trebuie de stabilit dacă această despăgubire corespunde principiilor relevante elaborate în cadrul jurisprudenței sale cu privire la articolul 41, și anume, dacă o astfel de despăgubire este echitabilă și dacă aceasta permite repararea consecințelor violării constatate.

Iar pentru a evalua suma despăgubirii acordate reclamantului în această cauză, Curtea examinează, în baza materialelor ce i-au fost prezentate, suma pe care aceasta ar fi acordat-o în aceeași situație, în temeiul articolului 41 al Convenției.

Consideră că suma acordată de instanțele judecătorești pentru compensarea prejudiciului moral este mult mai mică decît suma acordată de către CtEDO în cazurile similare, inclusiv mai mică decît suma acordată de către instanțele naționale în cazurile similare.

Față de aceste argumente determinante, pentru soluționarea cauzei, invocă că atît prima instanță, cît și instanța de apel a manifestat indiferența, neexpunîndu-se pe marginea acestora.

Mai invocă că prin omisiunea instanței de a se pronunța asupra argumentelor invocate întru susținerea acțiunii înaintate, nu a beneficiat de garanțiile unui proces echitabil garantat prin art. 6 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

La 20 mai 2016, Ministerul Justiției al RM, la fel, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de

apel și hotărîrii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărîri cu privire la respingerea acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel considerînd-o neîntemeiată și pasibilă casării.

Sușține instanța de apel verificînd legalitatea și temeinicia hotărîrii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral și material.

În acest sens, subliniază că dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată apare în cazurile stabilite expres prin dispoziția articolului 3 și 6 al Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Însă, consideră că nici o condiție din cele stabilite în normele menționate nu se regăsesc în justificarea pretențiilor lui Smirnov Oleg. Or, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ (minim o condiție) atît circumstanțele prevăzute de articolul 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cît și la articolul 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Normele în cauză sînt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Totodată, invocă că în conformitate cu jurisprudența CtEDO, organul de urmărire penală justificat a întreprins toate măsurile procedurale pe marginea cauzei penale, în cadrul căreia intimatul-reclamantul Smirnov Oleg a avut calitatea de învinuit, or, în privința acestuia exista o bănuială rezonabilă că a comis o infracțiune, care, conform jurisprudenței Curții „bănuiala rezonabilă” că a fost săvârșită o infracțiune presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea (*Erdagoz v. Turcia*, 22 octombrie 1997, § 51.)

Iar, ceea ce poate fi considerat „rezonabil” va depinde de toate circumstanțele unei anumite cauze. Mai mult, Curtea, în cauza *Ignatenco vs Republica Moldova*, statuează că, faptele care creează suspiciunea, nu trebuie să fie de același grad ca cele necesare pentru a justifica o condamnare, (a se vedea *Ignatenco vs Republica Moldova* hotărârea din 08 mai 2011, § 59).

Prin urmare, reieșind din cele expuse, precum și din circumstanțele cazului, prin prisma jurisprudenței CtEDO, consideră că organul de urmărire penală nu a admis careva ingerințe ilegale a dreptului reclamantului la libertate și la siguranță prevăzut de art.5 CEDO a lui Smirnov Oleg, precum și nu a încălcat prevederile art.6 a Convenției, or organul de urmărire penală, în cadrul cauzei penale, a realizat un mecanism investigator efectiv într-o societate democratică și anume de a investiga și preveni acțiuni criminale comise de către persoanele fizice și juridice.

Cu atît mai mult, scopul urmăririi penale, fiind bine definit de către legiuitor în art. 1 alin. (2) Cod de Procedură Penală al Republicii Moldova, justifică necesitatea derulării acesteia ca mijloc de luptă contra criminalității, mijloc de protejare a persoanei, societății și statului de infracțiuni, mijloc de existență și de menținere a unui stat de drept.

În altă ordine de idei, remarcă și faptul că despăgubirea acordată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se pretează la calcule exacte. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune, și în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa.

Cu referire la situația din speță afirmă că suma pretinsă de reclamant nu poate fi considerată o reparație echitabilă în sensul art.41 din Convenție.

Este de părere că la stabilirea cuantumului despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral instanța de judecată a aplicat eronat normele dreptului material ce țin de soluționarea prezentului litigiu, apreciind arbitrar argumentele participanților la proces.

În acest relevă că legătura de cauzalitate între încălcare și prejudiciu urmează a fi probată de către intimat-reclamant, însă din materialele dosarului nu rezultă că au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul prejudicierii considerabile a acestuia. Totodată, reieșind din jurisprudența CEDO, survenirea prejudiciului ca urmare a săvârșirii încălcării trebuie să fie certă și nu presupusă.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Materialele cauzei atestă că copia deciziei instanței de apel din 16 februarie 2016 a fost expediată în adresa părților la 12 martie 2016, fapt ce se atestă prin copia scrisorii de însoțire (f.d. 111).

Totodată, Ministerul Justiției al R M insistă ca a recepționat decizia motivată a instanței de apel la 22 martie 2016, confirmând faptul dat prin fișa de corespondență (f.d. 124), iar alte probe care ar confirma contrar la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurenții Smirnov Oleg și Ministerul Justiției al RM s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile la 13 aprilie 2016 și respectiv la 20 mai 2016, în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, de a admite recursul declarat de Smirnov Oleg, și de a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Din materialele cauzei rezultă că prin ordonanța organului de urmărire penală al SUP a IP Rîșcani al DP mun. Chișinău din 14 august 2013, Smirnov Oleg a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal, iar prin ordonanța procurorului din Procuratura sectorului Rîșcani mun.

Chișinău din 24 octombrie 2013, Smirnov Oleg a fost pus sub învinuire, fiindu-i încredințată comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal.

Tot actele cauzei atestă că prin sentința Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 23 iulie 2014, Smirnov Oleg a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal, fiindu-i numită o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitatea comercială pe un termen de 5 ani și cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis.

Măsura de reprimare aplicată în privința lui Smirnov Oleg, obligarea de a se prezenta în instanța de judecată, a fost modificată în arest pentru ispășirea pedepsei stabilite cu luarea sub strajă imediat, din sala de ședință.

Prin aceeași sentință a fost admisă parțial acțiunea civilă depusă de partea vătămată Novojilov Alexandru și încasat de la Smirnov Oleg în beneficiul lui Novojolov Alexandru prejudiciul material în sumă de 6900 euro și 1200 dolari SUA, în lei RM conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la momentul executării, precum și cheltuielile de judecată sub formă de cheltuieli pentru achitarea serviciilor juridice în mărime de 5000 lei. În rest pretențiile din acțiunea civilă au fost respinse ca neîntemeiate.

Ulterior, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2014, a fost respins ca neîntemeiat apelul avocatului Pelivaniuc Alla, declarat în interesele părții vătămate Novojilov Alexandru și admis apelul avocatului Gîlcă Ileie declarat în interesele inculpatului Smirnov Oleg, casată sentința primei instanțe și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului prevăzut pentru prima instanță, prin care, Smirnov Oleg a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal, a fost achitat din motiv că fapta incriminată nu întrunește elementele infracțiunii, fiind eliberat de sub arest, imediat din sala instanței de judecată.

Cît privește acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Novojilov Alexandru, aceasta, prin decizia nominalizată, a fost lăsată fără examinare.

La fel, actele cauzei denotă că prin decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 03 iunie 2015, a fost constatată inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Djulieta Devder, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2014, în cauza penală în privința lui Smirnov Oleg, ca fiind vădit neîntemeiat.

Reieșind din cele expuse, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele de judecată justificat au concluzionat, că în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, prin intentarea urmăririi penale, prin învinuirea ilegală de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal, precum și condamnarea ilegală cu închisoare pe un termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitatea comercială pe un termen de 5 ani și cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închisoare lui Smirnov Oleg i-au fost cauzate consecințe determinate de retrăiri, încordarea psihică, stres și alți factori care derivă suferințe morale.

Iar acest fapt, atestă temeinicia motivelor ce acordă lui Smirnov Oleg posibilitatea de a-și valorifica dreptul său la acțiune în temeiul prevăzut de art. art. 3, 6, 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998 și de art. art. 1422 alin. (1) și (3), 1423 alin. (1) și (2) Cod civil.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, având ca obiect al litigiului repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii parțiale a acțiunii, dispunând încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al R M în beneficiul lui Smirnov Oleg suma de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest respingând pretențiile acțiunii ca fiind neîntemeiate, soluția care a fost menținută și de instanța de apel.

După cum rezultă din conținutul recursului declarat de Smirnov Oleg, acesta nu contestă hotărârile judecătorești în fond, nefiind de acord cu acestea doar în partea cuantumului prejudiciului moral stabilit, susținând că suma acordată de instanțe în mărime de 20 000 lei nu este echitabilă, pe motiv că aceasta nu justifică suferințele suportate de el ca urmare a acțiunilor organelor de drept, pe când Ministerul Justiției al RM, prin recursul declarat, consideră că în cauză nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul prejudicierii considerabile a lui Smirnov Oleg.

Astfel, conform art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Este locul de a sublinia că dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată apare în cazurile stabilite expres prin dispoziția art. 6 al Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, inclusiv și în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

Conform art. 1405 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzal persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Sub acest aspect, prin aplicarea regulilor de interpretare a normelor enunțate, este evident că, prin emiterea sentinței de achitare în privința lui Smirnov Oleg din motiv că fapta încriminată nu întrunește elementele infracțiunii, se constată încălcarea drepturilor constituționale ale acestuia privind dreptul la libertate și siguranța persoanei, dreptul la viața intimă și familială, dreptul la proprietatea privată și ale prevederilor art. 5 și 8 ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Or, în sensul prevederilor art. 3 lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma

reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, cât și tragerii ilegale la răspundere penală.

Prin urmare, instanța de recurs constată că, deși, instanțele judecătorești corect au constatat faptul încălcării drepturilor recurentului-reclamant la libertatea individuală și siguranța personală, cât și la respectarea vieții intime, familiale și private și au aplicat corect prevederile normelor de drept material și anume a Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, însă eronat au stabilit cuantumul prejudiciului moral care urma a fi încasat.

Aici instanța ca remarca consideră necesar de a sublinia că, prejudiciul moral constituie o formă distinctă a prejudiciului civil care declanșează răspunderea delictuală.

Conform art. 1422 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Conform art. 1423 alin. (1) Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Art. 11 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 stipulează că, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Cu referire la prevederile enunțate și reieșind din specificul acțiunii, instanța de recurs constată că atât prima instanță cât și instanța de apel, cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios, creând condiții obiective participanților la proces, just au ajuns la concluzia admiterii parțiale a pretențiilor cu privire la recuperarea prejudiciului moral, însă incorect au determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat lui Smirnov Oleg ca urmare a acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, a procuraturii și ale instanțelor judecătorești, fără a da o evaluare adecvată, în principal criteriilor referitoare la consecințele

suferite pe plan psihic de către ultimul, generate de retrăiri, de gravitatea și caracterul acestora, precum și de sentimentul de afectare a personalității sale.

Față de cele precizate în capitolul anterior este observat că mărimea compensației solicitate spre încasare de către Smirnov Oleg cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la libere și la siguranță în mărime de 500 000 lei este exagerată, iar cea încasată de către instanțele judecătorești în mărime de 20 000 lei, nu este echitabilă și suficientă pentru prejudiciul suferit, fapt ce impune necesitatea casării hotărârilor judecătorești în acest sens.

Dat fiind acestea constatări, instanța de recurs apreciază că în cauză sunt motive de a majora cuantumul prejudiciului moral stabilit de instanțele ierarhic inferioare pentru a fi încasat în beneficiul lui Oleg Smirnov până la 45 000 lei, sumă care poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție persoanei vătămate, la caz recurentului-reclamantului Smirnov Oleg.

În susținerea concluziei date instanța de recurs reține că materialul probator anexat la actele cauzei denotă incontestabil faptul că, lui Smirnov Oleg i-au fost cauzate suferințele psihice grave, prin faptul că a fost tras la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni, care prin prisma art. 16 alin.(5) Cod penal se consideră o infracțiune deosebit de gravă, pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen ce depășește 12 ani.

De altfel, suferințe psihice suportate de către Smirnov Oleg se manifestă și prin faptul că a fost tras la răspundere penală, pentru acțiuni în care nu s-au constatat existența elementelor infracțiunii.

La caz, având în vedere că în materia procedurilor penale termenul de judecare a cauzei începe să curgă din momentul când persoanei i s-a înaintat acuzația penală și se termină odată cu adoptarea unei hotărâri definitive prin care s-a soluționat fondul acuzației, se constată și faptul că examinarea cauzei penale privind învinuirea lui Smirnov Oleg a durat 1 an, 7 luni și 10 zi, dintre care în perioada de 23 iulie 2014-10 decembrie 2014, ce constituie 141 de zile, ultimul s-a aflat în detenție, termen care, în opinia instanței de recurs este unul suficient de mare.

În asemenea împrejurări și ținând cont de faptul că lui Oleg Smirnov i-au fost încălcate drepturile lui constituționale, ce au dus atingere demnității umane, fiind supus și unor acțiuni ilicite ale organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești, manifestate prin atragerea ilegală la răspundere penală și imixtiunea nejustificată în viața intimă, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că suma de 45 000 lei este reală și rezonabilă în măsură de a atenua suferințele psihice și fizice cauzate lui Smirnov Oleg, care a avut de suferit unele frustrări, incertitudini și neliniști, și care nu poate fi compensată doar numai prin simpla constatare a încălcării drepturilor acestuia.

În susținerea concluziei date, instanța de recurs reține și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauze similare, în ceea ce privește acordarea unei satisfacții echitabile pentru privarea ilegală de libere.

Astfel, în cauza Brega contra Moldovei, reclamantul a pretins violarea art. 5 al Convenției pentru deținerea timp de 48 de ore fără nici un temei, iar Curtea a constatat în unanimitate, violarea art. 5 CEDO, reținând că reclamantul a fost arestat și acuzat de insultarea ofițerilor de poliție și opunerea rezistenței la arest însă din înregistrarea video și după cum a fost confirmat și de către instanțele naționale care l-

au achitat pe reclamant, este evident că acuzațiile îndreptate împotriva reclamantului erau false și că el nu a comis faptele ce i se imputau. În aceste circumstanțe, având în vedere că nu există nici o „suspecțiune rezonabilă” în sensul art. 5 CEDO, Curtea a considerat că detenția reclamantului în baza unor acuzații false nu poate fi considerată „legală” prin prisma art. 5 CEDO, acordând reclamantului, cu titlu de daune morale 8000 euro.

Drept consecință, se constată ca lipsită de suport legal afirmația susținută în recursul declarat de Ministerul Justiției al RM precum că Smirnov Oleg nu întrunește condițiile din normele de drept aplicabile la caz, respectiv, nu este temei de a genera obligațiunea statului de a repara prejudiciu moral ultimului, deoarece vin în contradicție constatările expuse.

Or, așa cum a fost arătat supra dispozițiile art. 6 lit. a) și b) Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 indică direct că, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Astfel, în sensul dispozițiilor enunțate este de înțeles că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare unele condiții speciale și anume că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, are particularități în materia respectivă, respectiv nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului. O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

Pe când la caz s-a constatat cu certitudine că prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2014, menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 03 iunie 2016, Smirnov Oleg, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal, a fost achitat din motivul că fapta încriminată nu întrunește elementele infracțiunii, fiind eliberat de sub arest imediat din sala instanței de judecată, ceea ce constituie acte de reabilitare adoptate în favoarea lui Smirnov Oleg.

Corelativ și art. 10 alin. (1) Cod civil, prevede că apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară, iar conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate de către instanțele ierarhic inferioare, verificarea suplimentară a cărorva dovezi nefiind necesară, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, de a admite recursul declarat de către Smirnov Oleg și a modifica decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, majorând suma încasată din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Smirnov Oleg cu titlu de prejudiciu moral de la 20 000 lei până la 45 000 lei, iar în rest de a menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) și e) CPC, art. 445 alin. (3) Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Se admite recursul declarat de către Smirnov Oleg.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2016 și hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 20 noiembrie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Smirnov Oleg împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în partea încasării prejudiciului moral, după cum urmează:

Se majorează suma încasată din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Smirnov Oleg cu titlu de prejudiciu moral de la 20 000 (douăzeci mii) lei până la 45 000 (patruzeci și cinci mii) lei.

În rest decizia Curții de Apel Chișinău din 16 februarie 2016 și hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 20 noiembrie 2015 se mențin.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Valentina Clevadi

Oleg Sternioală

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva